

Kansalaisaloite ”Sähkön hinta kuriin” KAA 4/2023 vp
Eduskunnan talousvaliokunnan kuuleminen 7.2.2024

Kansalaisaloitteessa pyydetään selvittämään mahdollisuudet säätää laki sähkön hintakatosta, jotta kansalaisille ja elinkeinoelämälle turvattaisiin kohtuuhintaisen sähkön saanti myös poikkeustilanteissa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut EU:n ja Suomen kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan. Oikein toteutettuna energia- ja ilmastopolitiikka vähentää päästöjä, ja samalla luo edellytykset vihreälle kasvulle sekä parantaa Euroopan energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta.

Suomen sähkömarkkinaan on kohdistunut monia muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana, kun muun muassa fossiilisista polttoaineista on siirrytty puhtaampiin tuotantomuotoihin. Sähkö onkin jo lähes kokonaan fossiilitonta Suomessa. Energia-kriisi, Venäjän maakaasun käytön lopettaminen ja tuulivoiman kustannusten alentuminen on nopeuttanut kehitystä edelleen.

Sähkömarkkinamekanismi on monimutkainen, mutta sen perusajatus on kustannustehokkuus. Tuotantomuotoja otetaan mukaan halvimmasta päästä, kunnes kunkin hetken kulutus on katettu. Hinnan tulee olla kannustava puhtaan sähkön investointeihin ja tehokkaaseen käyttöön (myös kulutuksen siirtoon eri aikaan), mutta kohtuuhintainen, jotta yritystoiminta ja kuluttajien ostovoima ei heikkene. Hintapainetta voidaan vähentää tuotantoa ja kulutusjoustoa lisäämällä.

Viime vuosina pörssisähköä ostavat yritykset ja kansalaiset ovat kohdanneet ennennäkemättömiä hintapiikkejä, mutta myös enenevästi negatiivisia hintatunteja. Tehopulatilanteilta on onneksi välttytty. Energiakriisin sekavien aikojen tasaannuttua määraikaisten ja pitkäaikaisten sopimusten tarjonta on parantunut. Tällöin kuluttaja ja yritys voi valita itselleen sopivan sopimusmuodon. Hintatilastojen mukaan Suomen sähkön vuosihinta on Euroopan toiseksi halvinta Ruotsin ollessa halvin. Pörssisähköasiakkaiden maksama hinta on alittanut muiden sopimusmuotojen hinnat.

Yleinen hintakatto haittaisi merkittävästi sähkömarkkinan toimintaa ja investointeja puhtaaseen tuotantoon. Sen sijaan tulee selvittää hallitusohjelma mukaisesti, olisiko mahdollista luoda sähkömarkkinalle kapasiteettimekanismi parantamaan toimitusvarmuutta ja estää äärimmäisiä hintapiikkejä. Mekanismin ei kuitenkaan tule haitata hinnanmuodostusta normaalitilanteissa, jotta kannuste investointeihin ja tehokkaaseen käyttöön ja kulutusjoustoihin säilyisi.

EU:n uudistuvassa sähkömarkkinamallissa on mukana toiminta hintakriisitilanteissa. Oikein kohdentuvia tukitoimia on syytä etukäteen miettiä myös Suomessa.